

Diskuzní dokument

Zkušenosti členských států EU s fungováním bankovní unie

Příspěvek k debatě o vstupu ČR do bankovní unie

Série diskuzních dokumentů Úřadu vlády
Odbor koordinace hospodářských politik EU
Březen 2016

Tento materiál slouží jako příspěvek do diskuse o možné účasti ČR v bankovní unii před přijetím jednotné měny euro. Materiál byl zpracován v návaznosti na Studii dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii, kterou dne 9. února 2015 projednala vláda ČR. Tímto děkujeme všem zástupcům členských států EU, kteří přispěli ke vzniku tohoto dokumentu.

Zpracoval Odbor koordinace hospodářských politik EU

Ing. Soňa Machová, Ph.D., Aleš Chmelař, M.Sc.

Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády České republiky

Úřad vlády České republiky © Březen 2016

Obsah

ÚVOD.....	6
METODOLOGIE.....	7
1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY BANKOVNÍ UNIE	8
1.1 JEDNOTNÝ MECHANISMUS DOHLEDU	8
1.2 JEDNOTNÝ SYSTÉM PRO ŘEŠENÍ KRIZÍ BANK.....	9
1.3 JEDNOTNÝ SYSTÉM POJIŠTĚNÍ VKLADŮ	10
2. ANALÝZA MÍRY RELEVANCE ZKUŠENOSTÍ OSTATNÍCH ČLENSKÝCH STÁTŮ VE VZTAHU K ČR	11
3. ZKUŠENOSTI ČLENSKÝCH STÁTŮ EUROZÓNY	13
4.1. SILNÉ STRÁNKY A VÝHODY PLYNOUCÍ Z ČLENSTVÍ V BANKOVNÍ UNII.....	13
<i>Funkčnost systému jednotného dohledu</i>	<i>13</i>
<i>Obnova důvěry v bankovní sektor</i>	<i>14</i>
<i>Přístup k informacím</i>	<i>14</i>
<i>Konzistentní přístup k výkonu dohledu</i>	<i>14</i>
<i>Objektivní přístup ECB</i>	<i>15</i>
<i>Postavení Rady dohledu vs. Rady guvernérů</i>	<i>15</i>
<i>Stabilní systém a postavení ECB</i>	<i>16</i>
<i>Pozitivní hodnocení finančních institucí.....</i>	<i>16</i>
<i>Účast na rozhodovacím procesu týkající se ostatních úvěrových institucí.....</i>	<i>17</i>
<i>Fungování společných dohledových týmů</i>	<i>17</i>
<i>Přístup k prostředkům z Jednotného fondu pro řešení krizí bank</i>	<i>18</i>
<i>Možnost ovlivnit vytváření dohledových standardů a společných regulačních pravidel.....</i>	<i>18</i>
4.2. SLABÉ STRÁNKY A NEVÝHODY PLYNOUCÍ Z ČLENSTVÍ V BANKOVNÍ UNII	18
<i>Komplexnost rozhodovacích postupů</i>	<i>18</i>
<i>Administrativní zátěž na straně dohledových orgánů</i>	<i>19</i>
<i>Administrativní zátěž na straně úvěrových institucí</i>	<i>19</i>
<i>Nevyjasněné rozdělení kompetencí</i>	<i>20</i>
<i>Nedostatečná proporcionalita.....</i>	<i>20</i>
<i>Nutnost činit kompromisy u některých individuálních rozhodnutí</i>	<i>21</i>
<i>Naplňování dohledových standardů ECB.....</i>	<i>21</i>
4.3. PŘÍLEŽITOSTI BANKOVNÍ UNIE	22
<i>Větší harmonizace regulačních opcí a národních diskrecí</i>	<i>22</i>
<i>Zapojení neeurových zemí/více hostitelských zemí</i>	<i>22</i>
<i>Přístup k méně významným úvěrovým institucím</i>	<i>22</i>
4.4. RIZIKA PRO BANKOVNÍ UNII	23
<i>Dokončení bankovní unie.....</i>	<i>23</i>
<i>Fungování jednotného systému pro řešení krizí bank.....</i>	<i>24</i>
<i>Jednotný systém pojištění vkladů</i>	<i>24</i>

4.	POZICE ČLENSKÝCH ZEMÍ MIMO EUROZÓNU	25
5.1.	PŘÍLEŽITOSTI PLYNOUCÍ ZE ČLENSTVÍ V BANKOVNÍ UNII Z POHLEDU ZEMÍ MIMO EUROZÓNU	25
	<i>Minimalizace rizika - země mimo bankovní unii na periferii.....</i>	<i>25</i>
5.2.	RIZIKA PLYNOUCÍ Z ČLENSTVÍ V BANKOVNÍ UNII Z POHLEDU ZEMÍ MIMO EUROZÓNU	26
	NEÚČAST V RADĚ GUVERNÉRŮ A JEJÍ PRAVOMOCI V MAKRO-OBEZŘETNOSTNÍCH OTÁZKÁCH.....	26
	<i>Nemožnost přístupu k prostředkům ESM</i>	<i>27</i>
	<i>Nemožnost přístupu k likviditě ECB</i>	<i>27</i>
	<i>Specifické tržní struktury</i>	<i>27</i>
	<i>Nejistota ohledně dokončení bankovní unie.....</i>	<i>28</i>
	ZÁVĚR	29
	ZKUŠENOSTI ČLENSKÝCH STÁTŮ EUROZÓNY.....	29
	POZICE ČLENSKÝCH ZEMÍ MIMO EUROZÓNU.....	30
	PŘÍLOHA 1	31
	ANALÝZA STRUKTURÁLNÍ PODOBNOSTI BANKOVNÍMU SEKTORU ČR SE ZEMĚMI EU	31
	PROPOJENOST BANKOVNÍHO SEKTORU	33
	ZDROJE	34

Úvod

Bankovní unie je jedním z nejvýznamnějších projektů EU od vytvoření eura

Vytvoření bankovní unie představuje jeden z nejvýznamnějších projektů EU od vzniku společné evropské měny. Sjednocením dohledu nad nejvýznamnějšími úvěrovými institucemi v eurozóně do rukou Evropské centrální banky vznikl ojedinělý systém, který má spolu s dalšími dvěma pilíři bankovní unie vytvořit komplexní rámec pro bezpečné fungování bankovního trhu EU. Reálné dopady bankovní unie se ovšem zdaleka nemusejí týkat pouze finanční stability, ale i podstaty integračního procesu jako takového.

Materiál vznikl v návaznosti na Studii dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii

Členy bankovní unie jsou automaticky všechny členské země eurozóny. Na dobrovolné bázi se jimi mohou stát i země stojící mimo euro. Vzhledem k tomu, že takové rozhodnutí může učinit i ČR, zpracovalo Ministerstvo financí ve spolupráci s Úřadem vlády, Ministerstvem zahraničních věcí a Českou národní bankou (ČNB) studii posouzení možných dopadů přistoupení či nepřistoupení do bankovní unie. Závěry Studie, které vláda ve svém usnesení ze dne 9. února 2015 podpořila, doporučují do bankovní unie v bezprostřední časovém horizontu nevstupovat a jednotlivé aspekty a dopady setrvání ČR mimo bankovní unii s odstupem času znovu vyhodnotit.

Studie dopadu byla zpracována teprve několik týdnů od uvedení prvního pilíře do praxe

Významný podíl na zmíněném doporučení bezprostředně nevstoupit měla skutečnost, že některé aspekty bankovní unie nebyly v době zpracování Studie plně uvedeny v praxi či nebyly dokončeny. Rovněž nebylo možné zohlednit praktické zkušenosti, protože jednotný mechanismus dohledu byl uveden do praxe teprve v listopadu 2014 a měl tedy za sebou jen několik týdnů praktického fungování. Nový a doposud nevyzkoušený rámec se tak vyznačoval řadou otevřených otázek a nebylo možné vyvodit jasný závěr o všech případných přínosech a rizicích z pohledu ČR.

Záměrem tohoto materiálu je zaměřit se na praktické zkušenosti s dosavadním fungováním bankovní unie

Cílem tohoto materiálu je proto přispět do diskuse v rámci přípravy aktualizované verze dopadové studie Ministerstva financí formou analýzy zkušeností členských států EU. Snahou je především zmapovat první postřehy členských států plynoucí z jejich zapojení do bankovní unie, zejména do jednotného mechanismu dohledu, jako zatím jediného plně funkčního pilíře bankovní unie. Materiál tak poskytuje zdroje dalších relevantních informací, které by měly být zohledněny při rozhodování o možné účasti ČR na projektu bankovní unie.

Metodologie

Hlavním zdrojem informací byl přímý kontakt se zástupci členských států EU

Záměrem materiálu je zmapovat praktické zkušenosti členských států s fungováním bankovní unie a jejich prvotní hodnocení. Proto byl hlavním metodologickým nástrojem při jeho zpracování přímý kontakt se zástupci relevantních institucí členských států EU. Sběr informací probíhal v období od října do prosince 2015 na základě bilaterálních jednání, telekonferencí a dotazníkového šetření.

Zohledněny jsou především postoje zemí, jejichž bankovní trhy jsou z pohledu ČR strukturálně nejbližší a nejvýznamnější

Vzhledem k tomu, že struktura bankovního trhu v EU je značně diverzifikovaná a každá země má svá specifika, která formují její zájmy a preference, bylo snahou zaměřit se při zpracování tohoto materiálu především na ty země eurozóny, které jsou ČR z pohledu základních charakteristik bankovního trhu a jeho propojenosti nejbližší. Detailně se těmto aspektům věnuje samostatná úvodní analytická kapitola tohoto materiálu.

Pro ČR jsou důležité i postoje zemí stojících mimo eurozónu

Předmětem studie jsou však i postoje zemí stojících mimo eurozónu. I ty mají možnost stát se dobrovolnými členy bankovní unie. Pro ČR tak může být pro účely vlastní národní diskuze cenné seznámit se s jejich pohledem a zohlednit při svém rozhodování o možné účasti či neúčasti v bankovní unii i jejich postoje a závěry, ke kterým samy došly.

Uvedené informace jsou agregovány aniž by byla dotčena jejich autenticita

V rámci průzkumu bylo snahou uskutečnit se státy, jejichž postoje jsou pro ČR nejvýznamnější, osobní setkání, popř. telekonference. U ostatních zemí nebo tam, kde osobní kontakt možný nebyl, byla stanoviska získána na základě písemných odpovědí. S informacemi je ve zprávě zacházeno agregovaným způsobem. S výjimkou oficiálně publikovaných vyjádření nejsou členské státy přímo citovány. Přesto bylo s informacemi nakládáno tak, aby byla zachována jejich maximální vypovídací hodnota a autenticita.

1. Základní charakteristiky bankovní unie

Cílem bankovní unie je obnovit důvěru v bankovní trh EU, posílit jednotný výkon dohledu nad úvěrovými institucemi a zamezit vzniku krizí

Hlavním cílem bankovní unie je zajistit, aby byl dohled nad bankami v EU vykonáván efektivním a konzistentním způsobem, aby případné problémy byly včas identifikovány a řešeny a nedocházelo k přenosu rizik a ohrožení zbytku finančního sektoru. Navíc by bankovní unie měla narušit negativní interakci mezi státy, bankami a reálnou ekonomikou, jak tomu bylo během nedávné finanční a hospodářské krize.

Praktické zkušenosti s fungováním bankovní unie se vztahují především k jednotnému mechanismu dohledu

Materiál se nezabývá okolnostmi vzniku bankovní unie, ani detailním popisem mechanismů jeho fungování. Stručně jsou pouze charakterizovány hlavní aspekty, které jsou nezbytné pro uvedení kontextu sebraných informací či mohou být považovány za klíčové z pohledu jejich vyhodnocení.

Bankovní unie má být vystavěna na třech pilířích, jednotném mechanismu dohledu (Single Supervisory Mechanism, SSM), jednotném mechanismu pro řešení krizí v bankovním sektoru (Single Resolution Mechanism, SRM) a společném systému pojištění vkladů (European Deposit Insurance Scheme – EDIS). V současnosti plně fungují první dva pilíře, přičemž praktické zkušenosti se vztahuje pouze k prvnímu, jednotnému mechanismu dohledu. Dohled nad nejvýznamnějšími úvěrovými institucemi v eurozóně je totiž již od 4. listopadu 2014 vykonáván Evropskou centrální bankou. Druhý pilíř sice byl vytvořen 1. ledna 2015, ale plnou odpovědnost za řešení krizí nejvýznamnějších úvěrových institucí v eurozóně náleží Jednotnému výboru pro řešení krizí (Single Resolution Board, SRB) teprve od 1. ledna 2016.

EK nedávno představila návrh na vytvoření jednotného systému pojištění vkladů, který je vnímán velmi rozporuplně

Vedle těchto dvou nových institucionálních rámců došlo také k hlubší harmonizaci národních systémů pojištění vkladů. Původní myšlenka vytvoření společného systému pojištění vkladů byla na čas odsunuta a začíná se znovu diskutovat až v posledních měsících v reakci na nedávno představený legislativní návrh EK a Sdělení o dokončení bankovní unie¹.

1.1 Jednotný mechanismus dohledu

ECB vykonává přímý dohled nad nejvýznamnějšími úvěrovými institucemi v eurozóně

Jednotný mechanismus dohledu tvoří Evropská centrální banka a vnitrostátní orgány dohledu, které s ECB úzce spolupracují na základě jednotného souboru standardů a požadavků na vyšší úrovni. Přímému dohledu podléhají ty banky, které mají aktiva v hodnotě více než 30 mld. eur nebo které vytvářejí nejméně 20 % HDP své domovské země. V současné době toto kritérium splňuje

¹ COM (2015) 587

přibližně 120 bank, které představují téměř 85% celkových bankovních aktiv eurozóny. Výkon dohledu nad ostatními bankami zůstává v kompetenci národních dohledových orgánů.

Úkoly ECB v oblasti dohledu vykonává Rada dohledu složená ze zástupců národních dohledových orgánů a stálých zástupců ECB

Úkoly ECB v oblasti dohledu vykonává Rada dohledu ECB. Skládá se ze zástupců národních dohledových orgánů a šesti stálých zástupců ECB. Rozhodnutí Rady dohledu se považuje za přijaté, pokud je neodmítne Rada guvernérů ECB. Praktický výkon dohledu v rámci jednotlivých úvěrových institucí náleží společným dohledovým týmům, kterých se účastní zástupci příslušných národních dohledových orgánů země a zástupci ECB. ECB je rovněž kompetentní v identifikaci systémově významných rizik, která mohou představovat ohrožení pro stabilitu finančního systému. Makro-obezřetnostní nástroje, které v rámci omezení těchto rizik může ECB využívat, nejsou uplatňovány ve vztahu k individuálním úvěrovým institucím, ale pouze v rámci celého sektoru nebo skupiny institucí. Takovými nástroji jsou zejména proticyklický polštář nebo kapitálové požadavky.

1.2 Jednotný mechanismus pro řešení krizí bank

Účelem jednotného systému pro řešení krizí je zajistit, aby případné problémy bank byly řešeny s co nejmenšími náklady pro daňové poplatníky a reálnou ekonomiku

Účelem jednotného mechanismus pro řešení krizí je zajistit, že případné problémy bank budou vyřešeny s co nejmenšími náklady pro daňové poplatníky a reálnou ekonomiku. Jednotný mechanismus se skládá z Jednotného výboru pro řešení krizí (Single Resolution Board – SRB) a Jednotného fondu pro řešení krizí (Single Resolution Fund – SRF), který je financován bankovním sektorem. Hlavními pravomocemi Jednotného výboru pro řešení krizí jsou především schvalování programů pro řešení krizí jednotlivých bank a realizace plánů pro řešení krizí přeshraničních a velkých bank v bankovní unii, které jsou přímo dohlíženy ECB. U ostatních institucí jsou tyto kompetence vykonávány národními orgány pro řešení krizí, ovšem za předpokladu, že není potřeba využít prostředky z Jednotného fondu. Jednotný výbor pro řešení krizí se skládá ze zástupců zúčastněných států a tzv. stálých (expertních) členů.

Prostředky do Jednotného fondu pro řešení krizí budou vytvářeny postupnou mutualizací národních fondů

Co se týče Jednotného fondu pro řešení krizí, ten bude vytvářen postupně v období 8 let, přičemž výsledná výše příspěvků by měla dosáhnout 1 % pojištěných vkladů všech úvěrových institucí, přibližně 55 mld. eur. Individuální příspěvky bank se budou počítat na základě podílu objemu jejich závazků vůči úhrnu závazků všech úvěrových institucí v zúčastněných státech. Na počátku se fond bude skládat z podfondů vytvářených na národní úrovni, které budou postupně mutualizovány. V prosinci 2015 se členské státy dohodly na mechanismu překlenovacího financování ve formě individuálních úvěrových linek, kterým jednotlivé členské státy zajistí svůj podfond a které budou využity v krajním případě, pokud by byly vyčerpány všechny ostatní zdroje dostupné podle pravidel bankovní unie. Během přechodného období má být také vytvořen systém trvalého jištění.

1.3 Společný systém pojištění vkladů

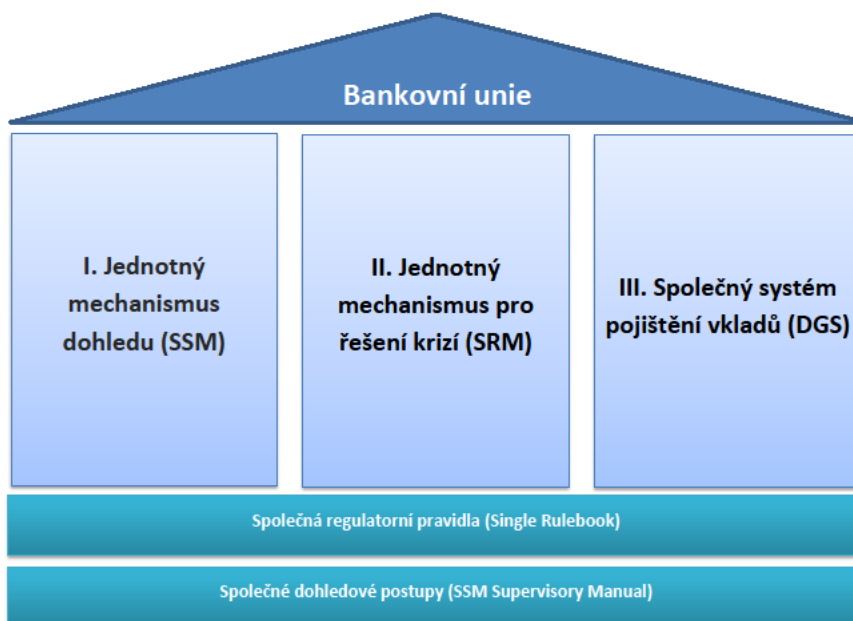
Záměrem vytvoření jednotného systému pojištění vkladů je zvýšení stability a jistoty občanů, že jejich vklady jsou zabezpečeny bez ohledu na jejich zeměpisné umístění

Výslednou podobu systému nelze díky názorové rozdílnosti mezi členskými státy v tuto chvíli odhadnout

Dne 24. listopadu 2015 předložila EK legislativní návrh týkající se vytvoření Jednotného systému pojištění vkladů (EDIS). Záměrem EK je „vytvořit více evropský systém odpojený od jednotlivých států, aby se zvýšila finanční stabilita a občané si mohli být jisti tím, že bezpečí jejich vkladů nezávisí na jejich zeměpisném umístění“.² EDIS má být budován ve třech fázích: (1) zajištění, (2) soupojištění a (3) jednotné pojištění. Má být povinný pro všechny země eurozóny, ostatní země by se k němu mohly připojit v rámci dobrovolné účasti na bankovní unii. Za tímto účelem má být vytvořen Evropský fond pojištění vkladů, který má být financován z přímých příspěvků institucí sídlících v zúčastněných státech po zohlednění jejich rizikovosti.

Stejně jako u předchozích pilířů, by měl být i tento povinný pro členské státy eurozóny a dobrovolný pro ostatní země navázáním úzké spolupráce s ECB. Návrh je v současné době pouze v úvodní fázi projednávání, přičemž nad ním panuje poměrně výrazná názorová neshoda mezi členskými státy, proto v tuto chvíli nelze v žádném ohledu předjímat výslednou podobu systému, ani kdy přesně by měl být uveden do praxe.

Box 1 Schéma pravidel EU ve vztahu k bankovní unii

² Zdroj: Sdělení Dokončení bankovní unie, COM(2015)587

2. Analýza míry relevance zkušeností ostatních členských států ve vztahu k ČR

Zkušenost zemí se strukturálně podobným bankovním trhem je pro ČR významnější než v případě ostatních států

Zkušenosti shromážděné od jednotlivých členských států mají pro případné hodnocení ze strany ČR různou vypovídající hodnotu. Ta je dána především tím, do jaké míry je možné očekávat podobné komplikace či naopak pozitivní zkušenosti identifikované v rámci jednotlivých výpovědí. Zkušenost lze považovat za relevantnější u zemí, které s českým bankovním sektorem sdílí určité strukturální parametry.

Dalším aspektem relevance zkušeností je celková propojenost českého bankovního sektoru se zahraničními trhy

Za méně důležitý aspekt, který však z pohledu českého bankovního sektoru rovněž zvyšuje potenciální relevanci zkušenosti určité země, lze rovněž považovat kapitálovou propojenost s českým bankovním sektorem. Díky její identifikaci je možné hlouběji analyzovat zkušenost států s výrazným napojením na český bankovní sektor a organů zodpovědných za dozor mateřských institucí bankovních entit operujících na území ČR, které zobrazují nepřímé dopady na český bankovní sektor.

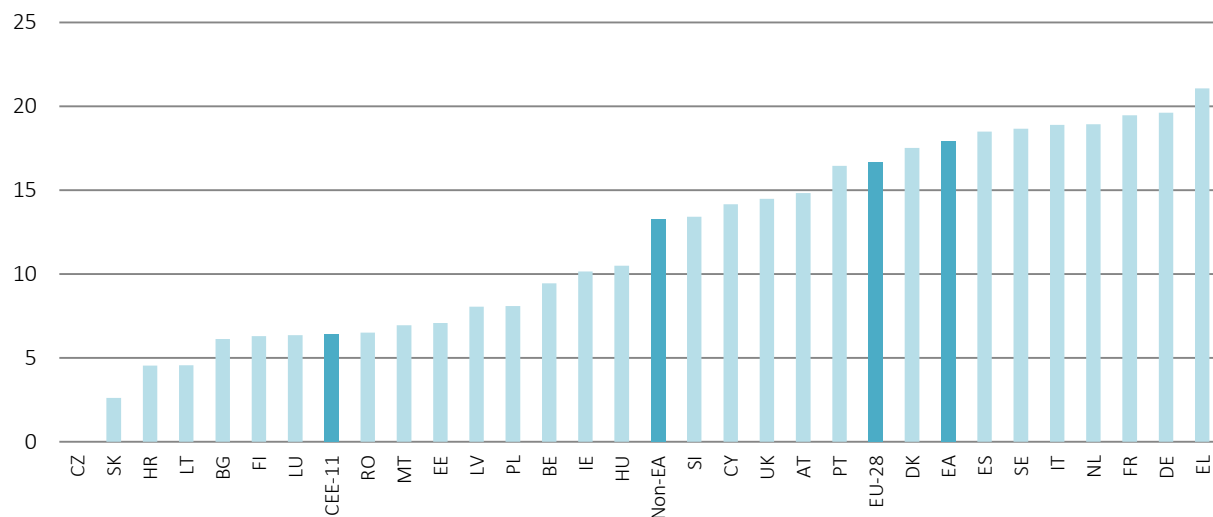
Váha jednotlivých zkušeností nemění zásadně vyznění celé analýzy vzhledem k relativní blízkosti jednotlivých výpovědí

Pro účely efektivního vážení se proto analýza snaží kvantifikovat, do jaké míry jsou bankovní systémy jednotlivých členských států s českým bankovním sektorem propojeny či mu jsou strukturálně podobné. Takto identifikovaným zemím pak je v analýze přisuzována větší váha. Vzhledem k relativně malému rozdílu ve výpovědích však konečný dopad podobného vážení není zásadní pro vyznění celkových zkušeností. Analýza může tedy sloužit primárně jako pokus o jednoduchou kvantifikaci podobnosti a propojenosti českého bankovního sektoru s ostatními členskými státy EU. Podrobně se jednotlivým faktorům analýzy a konkrétním výpočtům věnuje příloha 1.

Strukturálně nejpodobnější ČR jsou bankovní trhy SK, LV, FI, LU, MT a EE. Nejpropojenější s bankovním sektorem ČR jsou trhy AT, BE, FR, DE, NL a SK.

Výstupy analýzy lze shrnout tak, že ze zemí eurozóny lze za strukturálně nejpodobnější českému trhu považovat bankovní trh Slovenska, Litvy, Finska, Lucemburska, Malty a Estonska. Současně země, jejichž bankovní trhy jsou s českým trhem nejpropojenější, jsou Rakousko, Belgie, Francie, Itálie, Nizozemí, Slovensko a Německo. Ze zemí mimo eurozónu jsou strukturálně nejpodobnější trhy Chorvatska, Bulharska, Rumunska a Polska. Z hlediska propojenosti nejsou rozdíly mezi neeurozónovými státy nijak výrazné. Názorně jsou uvedené výsledky zachyceny v následujících grafech a v příloze 1.

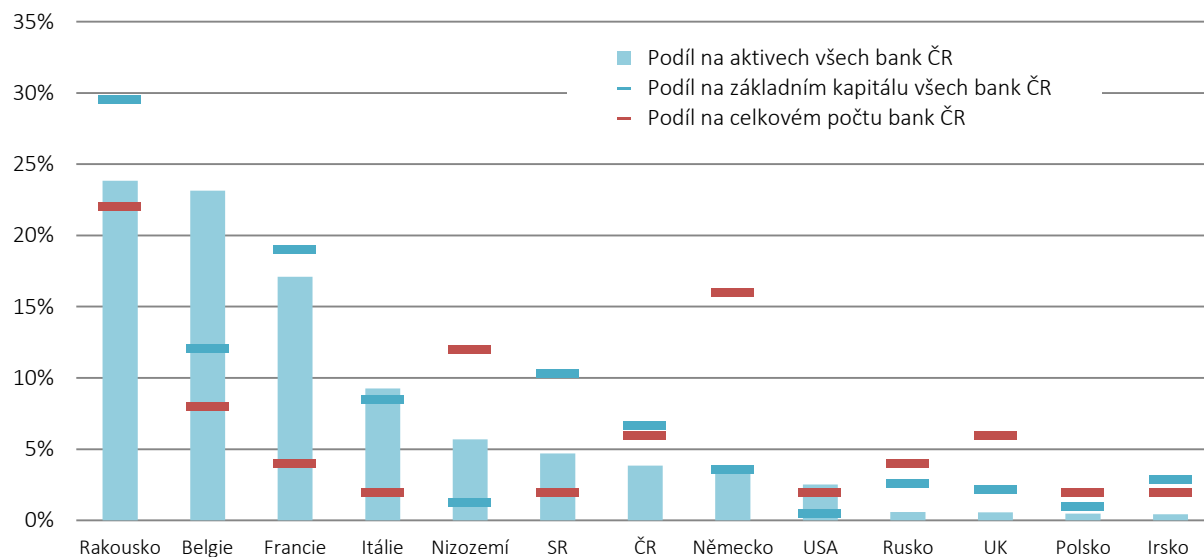
Graf 1 – Vzdálenosti zahraničních bankovních systémů od ČR

Zdroj: BIS, ČNB, ECB SDW, IMF a vlastní výpočty.

Poznámka: CEE-11 (ČS od roku 2004 EU mimo Maltu a Kypr), EA (eurozóna), Non-EA (ČS EU mimo eurozónu).

Graf 2 – Zahraniční podíly na celkových aktivech, základním kapitálu a počtu bank v ČR dle nejvíce zastoupené rezidence

Zdroj: ČNB, webové stránky bank a jejich závěrečné zprávy. Poznámka: Graf pokrývá 93 % veškerých aktiv bankovního sektoru ČR, 100 % základního kapitálu v ČR a 44 bank z 50 sledovaných analýzou.

3. Zkušenosti členských států eurozóny

Hodnocení zkušeností členských zemí eurozóny s fungováním bankovní unie je provedeno na základě SWOT analýzy

Všechny členské státy na úvod svého hodnocení upozornily, že praktické zkušenosti s fungováním bankovní unie, resp. jednotného systému dohledu, se týkají období přibližně jednoho roku, takže jejich hodnocení je pouze předběžné. Informace z vyjádření členských států lze rozdělit do několika skupin, které samy o sobě dobře popisují charakter jednotlivých argumentů. Jedná se o klasické hodnocení silných a slabých stránek, příležitostí a rizik celého systému, tedy tzv. SWOT analýzu. Silnými stránkami se mají na mysli takové aspekty fungování bankovní unie, které členské státy vnímají pozitivně a ty, ve kterých vidí zásadní výhody plynoucí z členství. Slabými stránkami jsou naopak ty faktory, které členské státy zmiňují jako negativa nebo spíše nedostatky v rámci dosavadního fungování systému, popř. nevýhody související s členstvím v porovnání se situací před zavedením prvního pilíře. Příležitostmi jsou pak označována témata, která mají značný potenciál, pokud je jednotný systém dohledu, resp. ECB bude ve své další činnosti dostatečně postihovat. V neposlední řadě je třeba zmínit i některá rizika. Členské státy je vnímají tak, že mohou negativně ovlivnit úspěch celého projektu. Pořadí faktorů uvedených v rámci jednotlivých skupin nemusí nutně odrážet jejich význam či stupeň prioritizace. Vždy se ovšem jedná o argumenty, na kterých se shodla většina členských států, pokud není uvedeno jinak.

3.1. Silné stránky a výhody plynoucí z členství v bankovní unii

Funkčnost jednotného mechanismu dohledu

ECB převzala veškeré kompetence a povinnosti, systém jednotného dohledu je již po krátké době od uvedení do praxe plně funkční

Všechny členské státy oceňují, jak je již po krátké době od uvedení do praxe zajištěna funkčnost systému jednotného dohledu. Shodují se v tom, že ECB je schopna plnit všechny své základní funkce a povinnosti. Ačkoli nejen v rámci ECB ale i v některých národních dohledových orgánech stále dochází v souvislosti s jednotným dohledovým mechanismem k dílčím organizačním úpravám, jsou všechny hlavní procesy a postupy v zásadě nastaveny a fungují. ECB a její experti se stačili seznámit nejen s hlavními charakteristikami trhů a úvěrových institucí, nad kterými nyní vykonávají dohled, ale i vybudovat síť kontaktů s národními orgány dohledu, v rámci které probíhá každodenní spolupráce.

Obnova důvěry v bankovní sektor

Vytvoření bankovní unie pomohlo obnovit důvěru a zvýšit transparentnost v bankovním sektoru

Naprostá většina členských zemí se shodla na tom, že vytvoření bankovní unie mělo pozitivní dopad na obnovení důvěry na bankovním trhu, který byl v souvislosti s nedávnou krizí značně nestabilní. Bankovní unie pomohla obnovit normální činnosti bank při financování reálných ekonomik a potažmo celého hospodářství, čímž došlo ke snížení rizika destabilizace sektoru veřejných financích. Snížily se i výnosy státních dluhopisů a tím náklady na obsluhu státních dluhů.

Navýšení celkové kapitalizace bank v důsledku posouzení kvality aktiv mělo pozitivní dopady

Významné bylo v tomto ohledu provedení celkového zhodnocení (tzv. *comprehensive assessment*) bankovního sektoru, včetně posouzení kvality jeho aktiv před samotným zahájením fungování jednotného systému dohledu. Na jeho základě bylo podle řady zemí dosaženo mnohem větší transparentnosti a v důsledku navýšení celkové kapitalizace bank i posílení důvěry na trhu.

Přístup k informacím

Účast v jednotném systému dohledu umožňuje mnohem širší přístup k informacím a na straně národních dohledových orgánů výrazně zlepšuje znalost bankovního sektoru EU

Všechny členské státy vnímají jako jednu z hlavních výhod své účasti v bankovní unii fakt, že mají lepší přístup k informacím o fungování bankovního trhu EU. Tato skutečnost nabízí mnohem větší perspektivu a lepší srovnatelnost napříč trhem. Ve vyjádřeních dohledových orgánů často zaznívá, že je současný přístup k informacím vyplývající z jejich účasti v jednotném mechanismu dohledu pozitivně překvapil. Mnohé země připustily, že nyní disponují informacemi, které dříve k dispozici neměly, a to ani prostřednictvím účasti v kolegiích dohledových orgánů. Hostitelské orgány dohledu jsou v rámci kolegií do jisté míry závislé na ochotě mateřských dohledových orgánů informace sdílet. V rámci bankovní unie mají všichni přístup ke všem informacím na stejné úrovni a na kontinuální bázi.

Konzistentní přístup k výkonu dohledu

Bankovní unie zajišťuje stejný přístup k výkonu dohledu a srovnatelné podmínky pro všechny nejvýznamnější úvěrové instituce EU

Velmi pozitivně je všemi členskými státy vnímána schopnost ECB zajišťovat konzistentní přístup k dohledu napříč bankovním trhem EU. Nikdy dříve nebylo dosaženo takové reálné úrovně dohledové konvergence, jako je tomu nyní. ECB uplatňuje stejné postupy a standardy napříč trhem a umožňuje tak zajistit srovnatelné podmínky, tzv. *level-playing field*, pro všechny úvěrové instituce. Ke všem úvěrovým institucím přistupuje stejně, a to včetně schopnosti řešit problémy a uplatňovat relevantní kompetence, jako např. zvýšené požadavky kapitálové přiměřenosti. Celkově tak byla posílena i důvěra v integritu bankovního sektoru.

Objektivní přístup ECB

Přístup ECB k výkonu dohledu je vyvážený, v řadě případů objektivnější než by mohl být přístup národního orgánu dohledu

S předchozím bodem týkajícím se konzistentního přístupu ECB souvisí i faktor objektivnosti ECB. Členské státy se shodují v tom, že ECB vykonává své kompetence jako nezávislý orgán, který nepreferuje zájmy žádné země ani žádného typu úvěrových institucí. V kontextu zájmů ČR je tato skutečnost velmi podstatná, protože se týká obavy o to, zda bude ECB schopna hájit zájmy trhu v takové strukturální podobě, jakým je bankovní trh ČR. Členské státy se v shodují, že pozice ECB je v některých případech dokonce vyváženější, než by mohla být pozice původního mateřského orgánu dohledu. Zájmem ECB je zachovat stabilitu finančního trhu jako celku, ale i jeho jednotlivých částí, tedy včetně jednotlivých národních trhů. Pokud by např. v rámci skupiny mohlo být některé rozhodnutí vnímáno jako rizikové z pohledu trhu hostitelského státu, snaží se ECB vyhovět argumentům dotčeného hostitelského orgánu dohledu. Problém „home-host“, který převládal v diskusích o konvergenci dohledu řadu posledních let, tak již není aktuální otázkou. Ke každé zemi/instituci je přistupováno stejně. Taková zkušenost může ovlivnit některé obavy související s jednotným výkonem dohledu nad bankovním trhem strukturálně podobným českému a současně ukazuje na možnost vyhnout se některým problémům spočívajících v rozdílných přístupech k výkonu dohledu mezi hostitelskými a mateřskými orgány dohledu.

Postavení Rady dohledu vs. Rady guvernérů

Postavení Rady dohledu je z hlediska praktického výkonu dohledových kompetencí zcela zásadní

Jak bylo uvedeno výše, orgánem ECB, který vykonává úkoly související s výkonem dohledu, je Rada dohledu, ačkoli formální rozhodnutí musí být vždy učiněno Radou guvernérů. Naprostá většina členských států se shoduje v pozitivním hodnocení role a postavení Rady dohledu v tom smyslu, že se stala reálným ústředním rozhodovacím orgánem. Její návrhy rozhodnutí nejsou v rámci přijímání dohledových rozhodnutí prakticky vůbec rozporovány na úrovni Rady guvernérů, čímž je respektována odbornost i legitimita jejich členů a význam orgánu jako takového. V rámci rozhodování Rady dohledu si řada států cení demokratického přístupu, který je zde uplatňován. Všechny členské státy mají stejný hlas a s každým je zacházeno stejným způsobem. Navíc je nutné zmínit, že v Radě guvernérů je uplatňován rotační mechanismus při hlasování.³ Stejně jako v případě potenciální účasti neeurové země tak může být i některý stávající členský stát, jehož by se potenciálně týkalo předložené rozhodnutí, bez práva hlasovat.

³ Díky tomuto principu vždy skupina čtyř zemí, jejíž složení se průběžně mění, dočasně pozbývá hlasovacích práv, ačkoli tím není nijak dotčeno právo každého guvernéra účastnit se zasedání Rady guvernérů a zapojovat se do diskuse. Nadále také platí zásada usilovat při rozhodování o dosahování vzájemné shody.

Zkušenost s postavením Rady dohledu se dotýká obav o nerovné postavení neeurových zemích

Z pohledu ČR je tato informace velmi podstatná, protože jedním z hlavních argumentů hovořících proti účasti ČR v bankovní unii je nerovné postavení eurových a neeurových zemí v rámci systému, zejména v souvislosti s neúčastí v Radě guvernérů. Praxe tak do jisté míry snižuje obavy související s neúčastí v Radě guvernérů, jakkoli je jejich význam stále zásadní. Nijak tím rovněž nejsou dotčena rizika vyplývající z postavení Rady guvernérů v makro-obezřetnostních otázkách, kde má tento orgán výhradní kompetence. Dle doporučení jednoho konzultovaného členského státu by z těchto důvodů bylo pro země stojící mimo eurozónu zřejmě vhodnější vstoupit do bankovní unie zároveň s přijetím eura, i když účast v Jednotném systému dohledu vnímá obecně jako menší problém pro hostitelské orgány dohledu než pro ty mateřské.

Stabilní systém a postavení ECB

Jednotný systém dohledu je vnímán jako stabilní systém se silnou institucí ECB, která si získala respekt nejen na národní, ale i evropské úrovni

Velmi pozitivně je naprostou většinou členských států hodnocena možnost být součástí stabilního systému, který je založen na nejlepší dohledové praxi. ECB je navíc i ve vztahu k třetím zemím a na globálních trzích velmi pozitivně vnímána jako silný hráč, který usiluje o vysokou úroveň dohledových standardů. Bankovní unie se ve světě stává dobrou značkou, finanční trhy na ni dobře reagují a dohledové standardy představují záruku kvality. Obecné vnímání rizika se tak zlepšilo. Stabilnější finanční trhy mohou mít navíc i řadu pozitivních dopadů do reálné ekonomiky. ECB si tak již v krátkém čase vybudovala vysokou kredibilitu a je vnímána jako globální regulátor.

Pozitivní hodnocení finančních institucí

Reakce trhu jsou vesměs pozitivní

Většina členských států se rovněž shodne v tom, že prvotní reakce, které dostávají od svých úvěrových institucí k zapojení do bankovní unie, jsou vesměs pozitivní. Ačkoli dohled ECB klade v některých oblastech na úvěrové instituce větší administrativní zátěž, zejména v otázkách reportování či jazykových požadavků, obecně jsou s výkonem dohledu ze strany ECB spokojeny a vnímají jej jako krok správným směrem. ECB si i u nich získala svůj respekt a silný morální kredit.

Pozitivně je ze strany finančních institucí hodnoceno sjednocení dohledu pouze nad významnými úvěrovými institucemi

Pozitivně je hodnoceno také rozdělení na významné a méně významné úvěrové instituce s tím, že dohled nad významnými institucemi je sjednocen do rukou ECB. Menší instituce by mohly mít větší problém vyrovnat se s nároky, které by na ně kladl jednotný systém, přičemž výhody z centralizovaného dohledu se mohou prakticky projevit až od určité úrovně významu úvěrové instituce. Mimo to by pro samotnou ECB bylo prakticky velmi obtížně proveditelné vykonávat dohled nad celým bankovním trhem eurozóny/EU, jehož se účastní stovky úvěrových institucí. Proto je ze strany finančních institucí pozitivně hodnocen zvolený přístup, který kombinuje centralizovanou a decentralizovanou variantu.

Účast na rozhodovacím procesu týkající se ostatních úvěrových institucí

Účast v bankovní unii nabízí možnost nepřímo ovlivnit rozhodnutí týkající se úvěrových institucí se sídlem v jiném zúčastněném státě

Některé členské státy uvádí jako výhodu členství v bankovní unii možnost účastnit se rozhodování týkající se ostatních úvěrových institucí v bankovní unii. Tuto výhodu je třeba vnímat dvěma pohledy. Jednak jako možnost do jisté míry ovlivnit rozhodnutí, která by se mohla týkat fungování domácího trhu, ať již přímo prostřednictvím rozhodnutí činěných nad mateřskými úvěrovými institucemi, či nepřímo, např. u rozhodnutí činěných v sousedních zemích či zemích s významnými ekonomickými vazbami na domácí trh. V tomto aspektu také může jednotný dohled představovat větší výhodu pro hostitelské země než pro země mateřské. Hostitelským zemím dává nepřímou možnost podílet se na rozhodování o mateřských institucích, zatímco mateřské orgány dohledu tyto výhradní kompetence ztrácejí. Postavení hostitelských zemí je ovšem do velké míry omezené jejich nízkým zastoupením v systému.

Bankovní unie poskytuje příležitost seznámit se s dohledovými praktikami ostatních dohledových orgánů

Druhým aspektem vnímání této výhody je všeobecný přístup k dohledovým praktikám a rozhodnutím, která mohou být pro jednotlivé národní orgány užitečná ve smyslu učení se, inspirace a ponaučení z praxe ostatních dohledových orgánů.

Fungování společných dohledových týmů

Členské státy pozitivně hodnotí principy fungování společných dohledových týmů založené na účasti zástupců národních dohledových orgánů a ECB

Řada členských států vnímá velmi pozitivně formát společných dohledových týmů. Vzhledem k tomu, že v sobě kombinují zástupce národních dohledových orgánů a představitele ECB, jedná se o vyvážený tým, který těží z výhod národního a nezávislého zastoupení. V naprosté většině případů je činnost týmů hodnocena jako vysoce profesionální, a to i navzdory některým dílčím praktickým problémům souvisejícím s větší administrativní zátěží a nutností naplnit stanovené formální požadavky. Jednotlivé dohledové týmy se musely s příslušnými úvěrovými institucemi podrobně seznámit a tento proces do jisté míry stále pokračuje. Obecně se ale do problému uvedly velmi dobře a jsou schopny plnit veškeré úkoly, které jsou s praktickým výkonem dohledu nad konkrétní úvěrovou institucí spojeny. Jeden členský stát ovšem současně připustil, že fungování dohledových týmů je do velké míry závislé na osobě jejich koordinátora.

Přístup k prostředkům z Jednotného fondu pro řešení krizí bank

Účast v bankovní unii umožňuje využít prostředků z Jednotného fondu pro řešení krizí

Ačkoli si řada států uvědomuje, že funkčnost druhého pilíře, tedy Jednotného mechanismu pro řešení krizí bank, ještě nebyla reálně odzkoušena, většina členských států hodnotí pozitivně možnost využití prostředků Jednotného fondu pro řešení krizí. Vzhledem k tomu, že již jsou naplněny všechny formální požadavky na jeho fungování a systém začíná generovat první příspěvky do národních fondů, stává se tato možnost skutečně reálnou. I když musí být samozřejmě vždy postupováno v souladu s platnými pravidly a využití zdrojů musí být až krajním řešením. Jde ovšem o reálnou variantu, které lze využít. Podle řady členských zemí nabízí Jednotný fond pro řešení krizí bank bezprecedentní záruku, že v případě potřeby lze využít významného objemu prostředků, který by národní zdroje nebyly schopny poskytnout.

Možnost ovlivnit vytváření dohledových standardů a společných regulačních pravidel

Národní dohledové orgány se mohou podílet na formování jednotných dohledových standardů, jejichž principy mohou být využívány při vytváření společných regulačních pravidel.

V neposlední řadě umožňuje účast na bankovní unii být součástí systému, v rámci kterého se utvářejí standardy dohledové praxe, které jsou uplatňovány vůči souboru nejvýznamnějších úvěrových institucí v eurozóně. Na jejich základě navíc následně mohou být formulována společná regulační pravidla. Přístup ECB může být vnímán jako hlavní dohledový standard a účast v systému umožňuje podílet se na jeho vytváření. I z tohoto pohledu hodnotí řada členských států účast v bankovní unii velmi pozitivně.

3.2. Slabé stránky a nevýhody plynoucí z členství v bankovní unii

Komplexnost rozhodovacích postupů

Rozhodovací postupy jsou velmi komplikované, zejména vlivem zapojení všech zúčastněných států a nutností odsouhlasení Radou guvernérů

Jedním z nejvíce kritizovaných aspektů dosavadního fungování jednotného dohledu je složitost a zdlouhavost rozhodovacích procedur. Samotný problém má dvě roviny. Jednou je zdlouhavost procesu daná zapojením více aktérů, nutností seznámení se s danou problematikou na straně zástupců ECB, resp. v rámci dohledových týmů, a obecně složitějšími na administraci požadavku.

Druhým aspektem je nutnost schválení návrhu rozhodnutí všemi členy Rady dohledu a následně potvrzení Radou guvernérů. Pokud se mají mít možnost vyjádřit všichni členové, reálný čas na zpracování a schválení se tím prodlužuje a rozhodnutí, která byla dříve činěna v řádu dnů, trvají nyní týdny.

Administrativní zátěž na straně dohledových orgánů

Z účasti v jednotném systému dohledu vyplývá pro národní dohledové orgány řada povinností, které pro ně představují značnou administrativní zátěž

Nejen v souvislosti s rozhodovacími postupy ale i obecně znamená účast na jednotném dohledu pro jednotlivé národní dohledové orgány značnou administrativní zátěž. Ta plyne nejen z účasti jejich zástupců v jednotných dohledových týmech i s povinností plnění všech povinností a plněním všech požadavků, které jsou s fungováním systému spojeny. Opět má tento aspekt více rovin.

Předně tu, která se týká výkonu dohledu na domácím trhu. Vedle činnosti jednotných dohledových týmů, které jsou do velké míry samostatné a nezávislé, je třeba na straně domácích dohledových orgánů plnit řadu ad hoc zadání a úkolů definovaných na úrovni ECB. Ty souvisejí nejčastěji s reportováním v různých záležitostech či zpracováváním dodatečných informací týkajících se domácího finančního trhu.

Administrativní zátěž vyplývá z nutnosti zpracování podkladů spojených s účastí v příslušných orgánech ECB

Druhou rovinou je administrativní zátěž související se zajištěním účasti v rozhodovacích orgánech jednotného systému, zejména Rady dohledu, ale i v řadě pracovních skupin a dalších expertních jednání. Zpracování všech dohledových rozhodnutí⁴ představuje na straně dotčených expertů národních dohledových orgánů značnou zátěž. Navíc je nezbytné se nejen kontinuálně seznamovat s revidovanými dohledovými standardy, ale podílet se svými stanovisky na jejich formování. Vybraní národní experti jsou také součástí různých výborů a pracovních skupin ECB, což na ně rovněž klade vysoké odborné i časové nároky. Národní dohledové orgány tak byly ve většině případů nuceny navýšit počet zaměstnanců v řádu jednotek až desítek osob. Některé rovněž přistoupily ke změně organizační struktury či jiným úpravám vnitřního chodu.

Administrativní zátěž na straně úvěrových instituce se rovněž zvýšila.

Administrativní zátěž na straně úvěrových institucí

Podle vyjádření členských států připouštějí některé úvěrové instituce podléhající dohledu ECB připouštějí, že se nyní musejí potýkat s větší administrativní zátěží než v rámci předchozího systému. Jednak té, která souvisí přímo s výkonem dohledu, např. jazykové bariéry, zdlouhavost rozhodovacích procesů nebo v některých případech nejistota v rozdělení pravomocí. Druhým typem zátěže je vyšší míra reportovacích povinností, která souvisí s řadou šetření a průzkumů, které ECB v rámci mapování bankovního sektoru eurozóny provádí.

⁴ Od začátku roku 2015 přibližně 700 individuálních rozhodnutí

Nevyjasněné rozdělení kompetencí

V některých záležitostech není zcela vyjasněno rozdělení kompetencí mezi národními dohledovými orgány a ECB

Nevyjasněné rozdělení kompetencí zmiňuje řada členských států jako negativní faktor související s praktickým chodem jednotného systému. V některých případech není zřejmé, zda má být rozhodnutí učiněno ECB či národním dohledovým orgánem. Týká se to např. kompetencí v rámci kapitálových požadavků v pilíři dvě a kapitálového polštáře ve vztahu k limitu pro výplatu dividend. Jiným příkladem jsou tzv. strategická rozhodnutí. Právní řád stanovuje povinnost banky získat souhlas národního dohledového orgánu v případě, že jsou v rámci banky přijímána jakákoli strategická rozhodnutí. V žádném legislativním aktu ovšem není strategické rozhodnutí specifikováno. Z pohledu národního dohledu se jedná o významnou záležitost, která v krajním případě může ovlivnit finanční stabilitu dané země. Interpretace rozdělení kompetencí se v těchto záležitostech liší a jednotný výklad chybí.

Bankovní unie zvýšila institucionální komplexnost regulatorního rámce bankovního trhu

Vedle toho se činností ECB při výkonu dohledu zvýšila celková institucionální komplexnost na bankovním trhu, kde vedle sebe fungují ECB, Jednotný výbor pro řešení krizí, EBA a Evropská rada pro systémová rizika. I v tomto ohledu je třeba důrazněji vymezit roli jednotlivých subjektů a vyjasnit kompetence, aby nedocházelo k jejich zdvojení či nejasnostem a s tím souvisejícím problémům.

Nedostatečná proporcionalita

Výkon dohledu ze strany ECB nezohledňuje specifika a význam jednotlivých úvěrových institucí

Dalším problémem, na kterém se shodne většina zúčastněných členských států, je nedostatečná proporcionalita systému. V praxi to znamená, že jsou uplatňována stejná pravidla a postupy na všechny dotčené úvěrové instituce bez dalšího rozlišení jejich významu či relevance. ECB se snaží uplatňovat zcela totožnou úroveň požadavků na všechny, což je administrativně velmi náročné a ECB tím ztrácí zdroje potřebné na řešení konkrétních problémů v jiných oblastech.

V této souvislosti některé členské státy uvádějí i problém omezeného pochopení a respektu ke specifickým typům úvěrových institucí a jejich obchodním modelům. Struktura trhu bankovní unie není homogenní a v různých zemích se vyznačuje různými specifiky, která by měl dohledový přístup zohledňovat. Rozhodnutí dohledu by proto měla být přijímána maximálně obezřetně s přihlédnutím ke všem specifikům daného případu. Navzdory snaze o harmonizaci dohledové praxe by cílem nemělo být sjednocení tržních struktur.

Nutnost činit kompromisy u některých individuálních rozhodnutí

V rámci rozhodovacího procesu je v některých případech třeba činit kompromisy

Specifickou záležitostí je problematika přenosu, resp. ztráty dohledových kompetencí na národní úrovni. Obecně lze říci, že země, které jsou obecně označovány za hostitelské, tj. kde převládá zahraniční vlastnictví aktiv v bankovním sektoru, nevnímají ztrátu kompetencí jako zásadní problém související s jejich členstvím v bankovní unii. O tomto problému se zmiňují spíše země, které jsou sídlem mateřských úvěrových institucí přeshraničních bankovních skupin. Obecně státy uvádějí, že nelze říci, že by s finálními rozhodnutími ECB nesouhlasily nebo je zásadně rozporovaly. Připouštějí ovšem, že v určitých případech je třeba činit kompromisy u některých individuálních rozhodnutí. Obava z prosazování skupinového zájmu nebyla dle názoru členských států označena za opodstatněnou.

Naplnování dohledových standardů ECB

Pro některé dohledové orgány může být naplnování dohledových standardů ECB problematické

Hodnocení dohledových standardů ECB se mezi členskými státy liší. Ačkoli žádný nezpochybňuje jejich vysokou úroveň, některé připouštějí, že se jedná o velmi komplexní soubor pravidel a pokynů, jejichž implementace může být v mnoha aspektech značně náročná, a to nejen na straně dohledového orgánu, ale i na straně úvěrových institucí. Týká se to např. standardů v IT nebo standardů pro odměňování v úvěrových institucích a dalších oblastí. Vzhledem k tomu, že se standardy navíc stále vyvíjejí a revidují, je nejen náročné pro národní dohledy být neustále aktivně zapojen do procesu jejich tvorby, ale rovněž se s nimi seznamovat a aplikovat je v jejich aktualizované podobě. Je třeba dodat, že některé členské země je naopak úroveň dohledových standardů ECB zcela srovnatelná s jejich předchozími uplatňovanými na národní úrovni, takže hodnotí spíše pozitivně, že nemuseli přistoupit k jejich zásadní úpravě.

3.3. Příležitosti bankovní unie

Větší harmonizace regulačních opcí a národních diskrecí

Harmonizace systému národních diskrecí a regulačních opcí představuje jednu z hlavních výzev v harmonizaci dohledové praxe na evropské úrovni

ECB jako jednotný orgán dohledu pro všechny významné úvěrové instituce v eurozóně má možnost využít regulační opce a současně povinnost respektovat příslušné národní diskrece, které členskými státy umožňuje jednotný právní rámec. Problém množství a rozdílné aplikace národních a dohledových opcí a diskrecí přitom představuje jednu z hlavních výzev nejen úspěšného fungování jednotného dohledu, ale i další konvergence dohledové praxe napříč EU. Mají negativní dopad na výslednou srovnatelnost regulačních požadavků a dohledového přístupu vůči úvěrovým institucím na vnitřním trhu. V konečném důsledku mohou být i důvodem pro regulační arbitráž. ECB aktuálně provádí veřejnou konzultaci s cílem zjistit pozice jednotlivých členských států a dalších zainteresovaných aktérů k návrhům, jak uplatňování opcí a diskrecí více harmonizovat.

Členské státy jsou z rozsahem národních diskrecí obecně spokojeny

Ačkoli většina členských států tuto aktivitu oceňuje, v případě národních diskrecí připouštějí, že jsou s jejich rozsahem obecně spokojeni, protože pomáhají zohledňovat specifika daného trhu, v čemž vidí jejich největší opodstatnění. Větší podporu má v této souvislosti harmonizace dohledových opcí. Výsledky konzultace ECB budou známy v řádu několika následujících týdnů či měsíců, reálné dopady ovšem výrazně později.

Zapojení neeurových zemí/více hostitelských zemí

Struktura trhu bankovní unie by měla být více vyvážená

Jedním z hlavních cílů bankovní unie, je zajistit harmonizovaný přístup k dohledové praxi napříč bankovními trhy a posílit jeho celkovou stabilitu. Minimálně z pohledu dohledové praxe by výsledek byl o to výraznější, čím větší počet členských zemí se do projektu zapojí. Současně by se účastí většího počtu členských států stal trh bankovní unie strukturálně diverzifikovanější a tím mnohem vyváženější než je tomu v rámci aktuálního stavu. Vzhledem k tomu, že každý trh má svá specifika, je zřejmé že více diverzifikovaná struktura může mít pozitivní dopad na vyváženost zájmů a potřeb, které jednotlivé národní trhy v rámci bankovní unie mají. Větší zapojení neeurových zemí má v tomto ohledu velký potenciál i pro některé stávající členské země, jejichž základní charakteristiky bankovního trhu se liší od většiny ostatních zúčastněných zemí.

Přístup k méně významným úvěrovým institucím

Zvolit optimální úroveň harmonizace přístupu k výkonu dohledu k méně významným úvěrovým institucím bude značně náročné

Dohled nad méně významnými úvěrovými institucemi byl ponechán na národních dohledových orgánech, ačkoli tyto mají povinnost řídit se některými pokyny ECB. Jakkoli je toto rozdělení členskými státy vnímáno v zásadě pozitivně, je pravděpodobné, že přístup k méně významným institucím bude do budoucna více diverzifikován, jak ostatně ECB avizuje již nyní. Zvolit optimální úroveň hlubší harmonizace přístupu k výkonu dohledu ovšem může být značně náročné s ohledem na výsledný přínos a související riziko

nepřiměřeného nárůstu administrativní zátěže a komplexnosti celého systému. Současně je třeba zdůraznit, že právě méně významné instituce se na národní úrovni vyznačují řadou specifik a zacházení s nimi často vyžaduje do velké míry individuální přístup.

3.4. Rizika pro bankovní unii

Dokončení bankovní unie

Dokončení bankovní unie je nezbytné nejen s ohledem na otevřené otázky v rámci druhého a třetího pilíře, ale i v řadě záležitostí souvisejících s dalším snižováním rizik v bankovním sektoru

Podle naprosté většiny členských států je úspěch projektu bankovní unie do velké míry závislý na schopnosti provést všechny kroky nezbytné k jejímu plnému dokončení. V této souvislosti proto EK předložila dne 24. listopadu 2015 dva materiály, Sdělení Dokončení bankovní unie a návrh nařízení na vytvoření Evropského systému pojištění vkladů (European Deposit Insurance Scheme, EDIS). Dle EK jsou hlavními kroky nezbytnými k dokončení bankovní unie zejména (1) plná implementace rulebooku bankovní unie, (2) dohoda o přechodném financování a společném zajištění Jednotného fondu pro řešení krizí bank, (3) vytvoření jednotného systému pojištění vkladů (EDIS) a (4) další snižování rizik v bankovním sektoru. Podle většiny členských států mohou být všechny tyto prvky vnímány jako ohrožení budoucího fungování bankovní unie, pokud se je nepodaří správně provést či najít vhodný způsob jejich řešení.

Opatření na další snížení rizik budou předmětem intenzivní diskuse členských států v nadcházejícím období

Podstata problému implementace pravidel bankovní unie, bod (1), je zřejmá. Bodům (2) a (3) se věnují následující samostatné podkapitoly. Bod (4) se týká opatření na další snížení rizik v bankovním sektoru, která budou hlavním předmětem diskuse členských států v nadcházejícím období. Jedná se zejména o (i) implementaci pravidel TLAC⁵ (požadavků na celkovou kapacitu pro absorpci ztrát) na základě legislativního návrhu, který EK předloží v příštím roce; (ii) posílení společných pravidel státní pomoci, aby bylo dále omezeno použití veřejných zdrojů při záchraně bank; (iii) posílení právní jistoty a podpora včasné restrukturalizace dlužníků ve finanční tísní (zejména ve vztahu k úvěrům v selhání), včetně modernizace insolvenčních režimů; (iv) úprava kapitálových požadavků (CRDIV a CRR⁶) ve vztahu k omezení pákového efektu u bank, zajištění stabilního bankovního financování a zlepšení srovnatelnosti rizikově vážených aktiv a (v) zajištění přiměřeného zacházení s expozicemi vůči svrchovanému riziku. Jde o poměrně rozsáhlý soubor opatření, na jejichž řešení se musejí členské státy shodnout, což jistě nepředstavuje nijak lehký úkol.

⁵ Total loss-absorbing capacity

⁶ Capital Requirements Directive a Capital Requirements Regulation

Fungování jednotného mechanismu pro řešení krizí bank

V rámci jednotného systému pro řešení krizí bank je především nezbytné dosáhnout dohody o trvalém jistícím mechanismu Jednotného fondu pro řešení krizí bank

Řada států uvádí možnost čerpání prostředků z Jednotného fondu pro řešení krizí bank jako jednu z významných výhod své účasti v bankovní unii. Současně si ovšem uvědomují, že jednotný mechanismus pro řešení krizí bank představuje bezprecedentní systém, který dosud nebyl v praxi nikdy testován. Ačkoli jsou již od 1. ledna 2016 naplněny všechny formální požadavky pro jeho fungování, stále zde existuje několik aspektů, které mohou mít negativní dopad na jeho výslednou funkčnost. Mimo chybějící praktickou zkušenost se jedná zejména o nedostatečnou úroveň transpozice směrnice o postupech při řešení krizí v bankovním sektoru (směrnice BRRD) a chybějící dohodu o trvalém fiskálním jistění, tzv. backstopu Jednotného fondu na řešení krizí. K dohodě o backstopu by mělo dojít v rámci přechodného období. Dosažení dohody o tzv. překlenovacím financování, která platí od 1. ledna 2016, bylo značně komplikované, vyjednání kompromisu o trvalém jistění tak s největší pravděpodobností bude neméně složité.

Jednotný systém pojištění vkladů

Nad návrhem EK na vytvoření jednotného systému pojištění vkladů nepadá mezi členskými státy shoda

Jak již bylo zmíněno, dne 24. listopadu 2015 předložila EK legislativní návrh týkající se vytvoření jednotného systému pojištění vkladů. V tuto chvíli je třeba konstatovat, že jak samotný záměr EK, tak jeho konkrétní obsah, nemají potřebnou podporu členských států. Ačkoli vybudování třetího pilíře bankovní unie považují všechny členské státy za logický krok, na kterém se shodly již na samém počátku budování projektu, významná část členských států nesouhlasí s jeho načasováním, protože nepovažují aktuální úroveň snížení rizik v bankovním sektoru za dostatečnou, aby tím byly vytvořeny nezbytné předpoklady pro mutualizaci jednotlivých národních systémů pojištění vkladů. Navzdory předchozí snaze o vyšší harmonizaci na evropské úrovni se jednotlivé národní systémy stále významně liší, což by v případě jejich mutualizace vedlo k značným rizikům typu morálního hazardu a dalším.

Významnou výhradou členských států je zvolený právní základ

Významnou výhradou řady členských států je také navržený právní základ, který se opírá o článek 114 Smlouvy o fungování EU, v rámci kterého jsou rozhodnutí činěna hlasováním na základě kvalifikované většiny. Podle názoru řady členských států je ovšem tento postup nedostatečný, protože se uvedené záležitosti mohou dotýkat jejich rozpočtové suverenity, a proto považují za nezbytné uplatnit pravidlo jednomyslnosti, resp. použít mezivládní dohodu.

Existuje zde tedy řada nedořešených otázek. Jednání ještě zřejmě budou značně komplikovaná a jejich výsledek může významně ovlivnit celkový charakter bankovní unie, potažmo rozhodnutí ČR o vstupu.

4. Pozice členských zemí mimo eurozónu

Neeurové země se myšlenkou potenciální účasti v bankovní unii zabývají v různé míře

V současné době není žádná z neeurových zemí EU členem bankovní unie. Většina z nich se ovšem myšlenkou přístupu do bankovní unie před zavedením eura již do určité míry zabývala. Pouze některé k tomuto účelu zpracovaly studii, jako v případě ČR. Například Dánsko ke svému potenciálnímu členství zpracovalo rozsáhlou analýzu, jejíž závěry jsou zohledněny v textu níže.

Rozhodnutí o vstupu do bankovní unie je významně ovlivněno politickými aspekty

Rozhodnutí o vstupu do bankovní unie je do velké míry ovlivněno politickými aspekty. Ačkoli musí být podpořeno ekonomickými argumenty, odvíjí se i od vnitrostátní politické situace a priorit dané země v rámci EU. V tomto ohledu není politická situace řady těchto zemí v současné době členství v bankovní unii nakloněna. V zemích jako Polsko, Rumunsko či Maďarsko není otázka členství v bankovní unii prioritou současných vlád a v tuto chvíli není ani zřejmé, kdy (a zda) se touto záležitostí budou více zabývat.

Obecné úvahy o výhodách a nevýhodách členství jsou nicméně vedeny

Obecné úvahy o výhodách a nevýhodách členství jsou nicméně v zemích mimo eurozónu vedeny a jsou shrnuty níže. Text je rozdělen na hlavní příležitosti a rizika plynoucí z členství v bankovní unii tak, jak je vnímají uvedené státy.

4.1. Příležitosti plynoucí ze členství v bankovní unii z pohledu zemí mimo eurozónu

Očekávané příležitosti z členství jsou totožné s výhodami, jak je vnímají současně členové bankovní unie

Faktory, které tyto země vnímají jako hlavní příležitosti, se do velké míry překrývají s těmi, které členové bankovní unie hodnotí jako největší přínosy. Proto je není nutné na tomto místě znovu rozepisovat. Jedná se zejména o možnost být součástí stabilního systému se známkou kvality; mít vliv na tvorbu regulace EU prostřednictvím účasti na tvorbě dohledových standardů či možnost účasti na jednotném mechanismu pro řešení krizí, zejména čerpání prostředků z Jednotného fondu. V neposlední řadě vidí státy velkou příležitost v přístupu k informacím a zapojení do dohledu nad fungováním nejvýznamnějších bankovních skupin EU, včetně těch, jejichž součástí jsou jejich dceřiné společnosti.

Minimalizace rizika - země mimo bankovní unii na periferii

Větší účast neeurových zemí by mohla omezit rizika vyplývající z fragmentace bankovního trhu EU na dva systémy s odlišnými institucionálními rámci

Nad rámec uvedených výhod lze čistě z pohledu ne-eurových zemí zmínit výhodu minimalizace rizika plynoucího z možné segregace bankovního trhu EU na bankovní unii a její periferii. V současné situaci se totiž bankovní trh EU vyznačuje ko-existencí dvou skupin zemí, dvou typů bankovních trhů, přičemž obě skupiny podléhají jinému dohledovému institucionálnímu rámci. Výsledně se tato skutečnost může nejvíce dotknout přeshraničně působících úvěrových institucí. Může to mít dopady v řadě aspektů od rizika regulatorní arbitráže formou koncentrace rizikovějších projektů do některých z těchto zemí po rozhodnutí mateřské instituce o přeměně svých dceřiných společností na pobočky. Jakkoli jsou všechna tato rizika pouze potenciální a s různou mírou se

dotýkají různých neeurových zemí, nelze je zcela opomenout. Větší účast neeurových zemí na projektu bankovní unie by je tak mohla významně omezit.

4.2. Rizika plynoucí z členství v bankovní unii z pohledu zemí mimo eurozónu

Pokud se příležitosti a pozitivní hodnocení členství v bankovní unii shodovaly s hodnocením členských zemí eurozóny, v případě rizik a nevýhod se jedná o zcela specifické aspekty, které se ve většině případů dotýkají rozdílného postavení eurových a neeurových zemí v rámci systému.

Neúčast v Radě guvernérů a její pravomoci v makro-obezřetnostních otázkách

Jedním z hlavních aspektů nerovného postavení neeurových zemí je neúčast v Radě guvernérů

Členské země stojící mimo eurozónu nemají zastoupení v Radě guvernérů, jakožto orgánu, který v bankovní unii schvaluje návrhy rozhodnutí připravé Radou dohledu. Pro všechny nečlenské země eurozóny představuje tento aspekt jeden ze základních zdrojů obav o podmínky jejich potenciální účasti v bankovní unii. Ačkoli v Radě dohledu mají stejná práva a je jim zajištěno rovné zacházení, formálně jsou rozhodnutí činěna Radou guvernérů, kde zastoupeny nejsou.

Ačkoli praktické zkušenosti oslabují některé obavy plynoucí z neúčasti v Radě guvernérů, přesto je tento argument stále zásadní

Blíže se praktickými souvislostmi tohoto problému zabývá část věnovaná výhodám členství v bankovní unii z pohledu zemí eurozóny, kde jsou některé obavy plynoucí z ne/zastoupení v Radě dohledu do jisté míry oslabeny. Význam tohoto argumenty nicméně zůstává i nadále zásadní. V této souvislosti je nutno dodat, že nerovné postavení neeurových zemí si dobře uvědomují i některé země eurozóny a připouštějí možnost úpravy podmínek primárního práva EU, kterou by uvedené rozdíly byly odstraněny.

V makro-obezřetnostních otázkách má Rada guvernérů zcela specifické postavení

Zcela specifickou záležitostí jsou pravomoci Rady guvernérů v rámci makro-obezřetnostních otázek. Rada guvernérů má v této oblasti mnohem širší kompetence než v dohledových záležitostech. Zejména má možnost upravit návrh rozhodnutí připravený Radou dohledu a rozhodnout zcela ve vlastní kompetenci. Navíc jsou zde uplatňována i jiná pravidla ve vztahu k možnosti neaplikovat uvedená rozhodnutí. Toto právo se totiž vztahuje pouze k rozhodnutím předloženým Radou dohledu. Pro nečlenské státy eurozóny tak rozhodování Rady guvernérů v makro-obezřetnostních otázkách v případě jejich účasti v bankovní unii přináší mnohem významnější rizika než v případech běžných dohledových rozhodnutí.

Snahou ECB v rámci makro-
obezřetnostních otázek by mělo být zapojit do procesu všechny dotčené členské státy

V tuto chvíli není zcela zřejmé, do jaké míry hodlá Rada guvernérů těchto pravomocí využívat. Lze očekávat, že snahou ECB bude zajistit stabilitu bankovní unie jako celku i jejích jednolitéch národních trhů a za tímto účelem by měla do procesu zapojit všechny dotčené státy. Na tento problém upozorňuje zejména dánská studie a jako řešení navrhuje úpravu příslušného ustanovení statutárních pravidel fungování Rady pro systémová rizika (konkrétně čl. 10).

Nemožnost přístupu k prostředkům ESM

Země mimo eurozónu nemají přístup k prostředkům z Evropského stabilizačního mechanismu

Postavení zemí mimo eurozónu vůči zemím eurozóny by v případě jejich účasti v bankovní unii bylo nevyvážené i s ohledem na nemožnost přístupu k fiskálnímu backstopu, který v rámci eurozóny zajišťuje Evropský stabilizační mechanismus (ESM). Jedná se o trvalý nástroj eurozóny pro zajišťování její finanční stability, jehož rolí je poskytnout podporu pro členské státy, které zažívají nebo jsou přímo ohroženy závažnými finančními problémy. Za tímto účelem má možnost poskytnout půjčky, ale rovněž má povoleno za určitých podmínek intervenovat na primárním a sekundárním trhu s vládními dluhopisy, zapojovat se do programů preventivní pomoci a podílet se na rekapitalizaci finančních institucí. Navíc může poskytovat přímou pomoc bankám. Členské země mimo eurozónu by ovšem za stávajících pravidel přístup k těmto prostředkům neměly.

Nemožnost přístupu k likviditě ECB

Rovněž nemají přístup k prostředkům ECB jako věřitele poslední instance

Podobným problémem jako v předchozím případě je z pohledu neeurových zemí i role věřitele poslední instance. Ta je na finančním trhu obecně zajišťována příslušnými centrálními bankami. V zemích eurozóny je jí ECB, zatímco v zemích mimo eurozónu příslušné centrální banky. Tak by tomu bylo i v případě, že by se země neplatící eurem rozhodly účastnit bankovní unie a týká se to i úvěrových institucí, jejichž přímý dohled by zajišťovala ECB. Ani ony by nemohly využívat přímé úvěrové a likviditní linky od ECB. Pro některé země stojící mimo eurozónu to představuje další z argumentů, které činí podmínky jejich účasti v bankovní unii nerovnými oproti zemím eurozóny.

Specifické tržní struktury

Obávají se přístupu ECB k institucím se specifickým tržním modelem

Některé země stojící mimo eurozónu se obávají členství v bankovní unii i ve vztahu k specifickým úvěrovým institucím působícím na jejich území. Nemají totiž jistotu, jakým způsobem by s nimi bylo v rámci bankovní unie nakládáno. Dánská studie zmiňuje příklad jejich hypotečních úvěrových institucí, které v obdobné formě neexistují nikde jinde v EU. Vzhledem k tomu, že mají striktně

omezenou úroveň tržního rizika, kterou na sebe mohou převzít, představují typicky nízko-rizikové úvěrové instituce. Otázkou je, jak by k nim přistupovala ECB ve vztahu k jednotnému uplatňování pravidel, především kapitálových požadavků nebo minimálních požadavků na kapitál a způsobilé závazky (tzv. MREL⁷). Pokud by její přístup dostatečně nezohledňoval specifika těchto subjektů a došlo by ke změně podmínek jejich fungování, mohlo by to pro ně představovat značné riziko, v krajním případě až existenčního charakteru.

Problém jednoho specifického tržního modelu Dánska se ovšem dá zobecnit i na ostatní ne-členské země eurozóny. I ty se v řadě případů obávají schopnosti ECB pochopit specifické potřeby konkrétního národního trhu, který má své kulturní a společenské odlišnosti a který byl formován na základě jedinečných historických zkušeností.

Nejistota ohledně dokončení bankovní unie

Ve vztahu k řadě otevřených otázek souvisejících s dokončením bankovní unie panuje značná nejistota

Jak již bylo uvedeno výše, projekt bankovní unie není v řadě dílčích aspektů zcela dokončen a bude potřeba ještě značného úsilí i času k jeho plnému dovršení. S tím je logicky spojena i značná nejistota, neboť výsledné podmínky účasti nejsou v některých oblastech zcela známy. V tomto bodě se pozice neeurových zemí plně ztotožňují se stejným faktorem ohrožení budoucího fungování bankovní unie, jak jej vnímají stávající členské státy.

⁷ Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities

Závěr

Zkušenosti členských států eurozóny

Hodnocení jednotného mechanismu dohledu je v zásadě pozitivní

Z hodnocení stávajících zúčastněných států s fungováním bankovní unie vyplývá, že co se týče prvního pilíře bankovní unie, tzv. jednotného mechanismu dohledu, zaznamenaly dosud zúčastněné státy řadu pozitivních praktických zkušeností. ECB převzala své pravomoci a systém je navzdory krátké době od uvedení do praxe plně funkční.

V rámci praktických zkušeností byly identifikovány i některé nedostatky

Vzhledem k rozsahu dohledového rámce a počtu aktérů, kteří jsou do něj zapojeni, se v rámci jeho fungování objevuje i řada dílčích nedostatků a negativních zjištění. U některých lze očekávat postupnou snahu o odstranění či minimalizování negativních dopadů, u jiných to bude z institucionálního hlediska obtížně proveditelné.

Pro úspěch bankovní unie bude do budoucna zásadní, jak se vyrovná s příležitostmi a riziky, která před ní stojí

Významnými faktory v hodnocení dosavadního fungování bankovní unie jsou ty, které členské státy hodnotí jako příležitosti dalšího rozvoje. V případě vhodného využití by mohly bankovní unii přinést značný prospěch a zvýšit kvalitu jejího fungování. Současně je ovšem s budoucností bankovní unie spojena řada obav a rizik, která, pokud nebudou v blízkém období řešena, mohou významně ohrozit úspěch a kredibilitu celého projektu.

Zjištěné závěry jsou shrnuty ve schématu SWOT analýzy hodnocení bankovní unie, jak ji vnímají zúčastněné členské státy.

Schéma 2 – SWOT analýza bankovní unie

Výhody	Nevýhody
<ul style="list-style-type: none">• Funkčnost systému• Obnova důvěry na bankovním trhu• Přístup k informacím• Konzistentní přístup k výkonu dohledu• Objektivní přístup ECB• Postavení Rady dohledu• Stabilní systém a postavení ECB• Pozitivní hodnocení úvěrových institucí• Fungování společných dohledových týmů• Možnost ovlivnit vytváření dohledových standardů a společných regulatorních pravidel• Přístup k prostředkům Jednotného fondu pro řešení krizí bank	<ul style="list-style-type: none">• Komplexnost rozhodovacích postupů• Administrativní zátěž na straně dohledových orgánů• Administrativní zátěž na straně úvěrových institucí• Nevyjasněné rozdělení kompetencí• Nedostatečná proporcionalita• Nutnost činit v některých případech rozhodnutí kompromisy• Naplňování dohledových standardů ECB
Příležitosti	Rizika
<ul style="list-style-type: none">• Větší harmonizace regulatorních opcí a národních diskrecí• Zapojení více neeurových zemí• Přístup k méně významným úvěrovým institucím	<ul style="list-style-type: none">• Dokončení bankovní unie• Fungování jednotného mechanismu pro řešení krizí bank• Jednotný systém pojištění vkladů

Pozice členských zemí mimo eurozónu

Rozhodnutí o vstupu neeurových zemí do bankovní unie je ovlivněno politickými aspekty

Postoj nečlenských zemí eurozóny k jejich členství v bankovní unii je do velké míry ovlivněn jejich aktuální politickou situací, která v řadě z nich není členství v bankovní unii příliš nakloněna. Přesto se tyto země snaží dopady vstupu do bankovní unie zodpovědně hodnotit. Vnímání hlavních příležitostí a rizik, která jsou dle dotčených států s členstvím v bankovní unii spojena, jsou si obecně velmi blízká a to i ve vztahu k výsledkům Studie dopadu účasti či neúčasti ČR.

Příležitosti pro neeurové země se kryjí s výhodami členství, jak je označily zúčastněné státy

Faktory, které země stojící mimo eurozónu vnímají jako hlavní příležitosti, se do velké míry překrývají s těmi, které členové bankovní unie hodnotí jako největší přínosy. Co se týče vnímání rizik a nevýhod, ty se ze strany neeurových zemí týkají jednak nerovných podmínek členství, ale i otázek budoucího vývoje a procesu dokončení projektu bankovní unie. Zde se postoje ztotožňují s pozicemi členských zemí eurozóny.

Příloha 1

Analýza strukturální podobnosti bankovnímu sektoru ČR se zeměmi EU

Chybějící literatura zkoumající strukturální podobnosti bankovních sektorů

Určité členské země mají typologicky a strukturálně českému bankovnímu sektoru blíže. Literatura, ze které by bylo možné odvodit relevantní metodologii pro její určení, však v této oblasti chybí. Empiricky odvozené typologie se věnují celkovému klasifikaci bankovních institucí,⁸ avšak nenabízí metodologii určení blízkosti jednotlivých bankovních systémů v podobě jednoduchého kompozitního vyjádření strukturální blízkosti.

K dispozici jsou pouze kvalifikované odhady

V oblasti strukturální blízkosti se nabízí pouze velké množství intuitivně analyzovaných podobností mezi českým bankovním sektorem a ostatními členskými státy Evropské unie, které však nebyly empiricky přímo odvozeny či ověřeny a vycházejí nejčastěji z kvalifikovaných odhadů.

Jednorozměrné kompozitní vyjádření strukturální blízkosti

Pro zpřesnění těchto kvalifikovaných odhadů následující analýza přistoupila k měření podobnosti skrze vzdálenost vyjádřenou délkou vektoru v n-rozměrném prostoru, kde jednotlivé dimenze představují vzdálenost ve vybraných lineárně standardizovaných vážených strukturálních parametrech bankovního sektoru mezi ČR a jednotlivými dalšími členskými státy (ČS) dle vztahu:

Vyjádření strukturální vzdálenosti českého bankovního sektoru od ostatních členských států EU

$$(1) \quad \rho(\text{ČS}, \text{CZ}) = \sqrt{\sum_i (x_{i\text{CZ}} - x_{i\text{ČS}})^2 w_i}, \text{ kde}$$

- $\rho(\text{ČS}, \text{CZ})$ je výsledná jednorozměrná strukturální vzdálenost ČR od daného ČS (čím nižší hodnota, tím menší vzdálenost),
- i představuje jednotlivé strukturální indikátory definované níže (viz **Chyba! enalezen zdroj odkazů.**),
- x je hodnota analyzovaného parametru lineárně standardizovaná na interval $[0;1]$, kde 0 je hodnota minimální a 1 maximální z celkového vzorku zemí,
- w_i je relativní váha přiřazená každému parametru.

V rámci strukturálních indikátorů pak i součástí výpočtu vzdálenosti jsou následující proměnné:

Seznam 1 – Použité parametry pro určení strukturální vzdálenosti

1. Ukazatel kapitálové přiměřenosti bank (Tier 1 Ratio)
2. Agregátní poměr dluhu k HDP jednotlivých segmentů
3. Podíl aktiv pod zahraniční kontrolou na konsolidované bázi
4. Podíl cizoměnových závazků na celkových závazcích bankovního sektoru (včetně rozpadů dle sektorů a typu aktivit)

⁸ Ayadi, R., Arbak, E., & Pieter De Groen, W. (2011). Business Models in European Banking: A pre-and post-crisis screening. *Center for European Policy Studies*.

5. Podíl financování od centrálních bank na celkových závazcích úvěrových institucí
6. Podíl nesplacených úvěrů na celkovém objemu úvěrů
7. Poměr likvidních aktiv k aktivům celkem
8. Tržní koncentrace (podíl aktiv pěti největších úvěrových institucí)
9. Ziskovost aktiv

Zdroj: ECB, IMF, ESRB, FSI, ČNB, EK, EBA

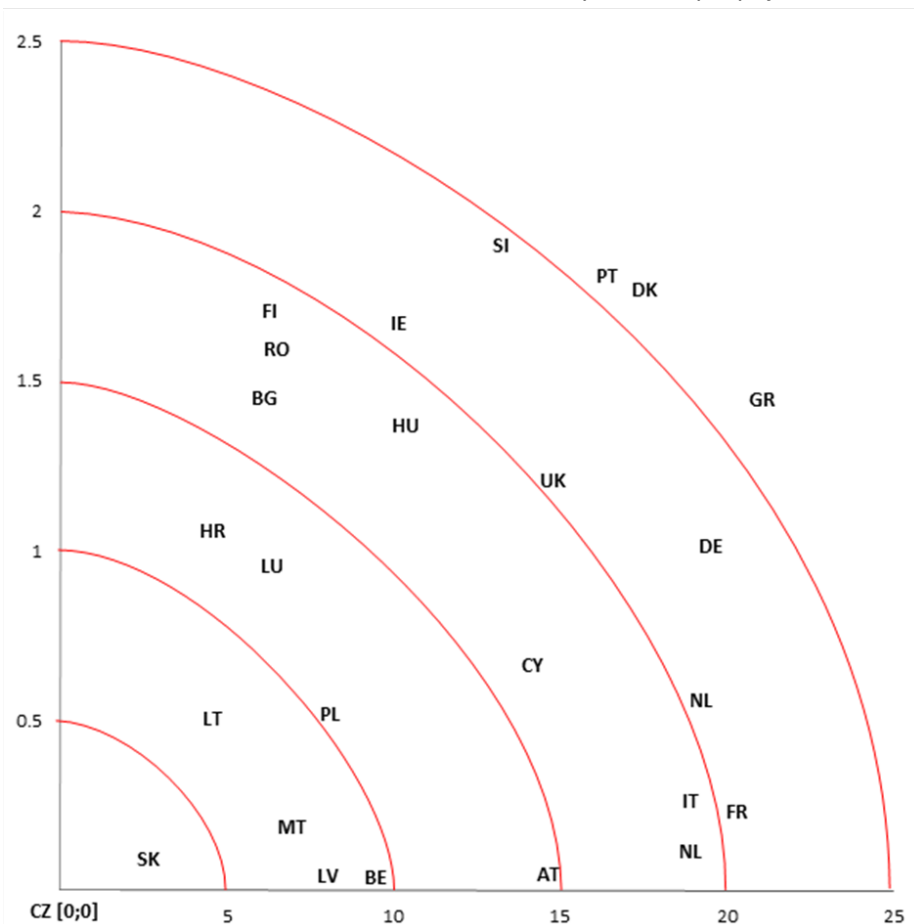
Dodatečný popis

Za pomoci těchto kritérií je popsán prostor o velikosti každého rozměru dle své váhy, v němž jsou umístěny jednotlivé země, dle konkrétních hodnot kritérií ve standardizovaném intervalu 0 až 1. Pozice dané země vůči ČR, je pak vnímána jako její vzdálenost od ČR v tomto prostoru, v němž velikost každé dimenze je definován vahou, viz níže. Pro vzdálenost ČR od každé země je tedy dán vektor, jehož délka ukazuje, jak je bankovní sektor dané země EU strukturálně blízký či podobný bankovnímu sektoru ČR.

Výsledky se rámcově shodují s intuitivním vyjádřením

Výsledkem je pořadí v Graf 1, kde vzdálenost od ČR od ČR je definiční nula a čím menší hodnota, tím větší strukturální blízkost. Toto zobrazení je do velké míry shodné s kvalifikovanými odhady intuitivní blízkosti. Zkušenost zemí s menší vzdáleností od ČR by měly být považovány za relevantnější pro ČR.

Graf 1 –Podobnost zahraničních bankovních systémů a propojenost s ČR

Propojenost a strukturální podobnost bankovních systémů vůči ČR

Graf zobrazuje na horizontální ose propojenost finančních systémů s ČR skrze zahraniční aktiva a závazky vůči ČR. Na ose vertikální potom strukturální podobnost bankovního systému dané země vůči ČR, jedná se o výstup modelu popsaného výše. Země jsou pomocí soustředných kružnic rozděleny do skupin dle jejich relativní podobnosti a propojenosti vůči ČR. ČR pak představuje střed těchto kružnic a počáteční bod grafu.

Propojenost bankovního sektoru

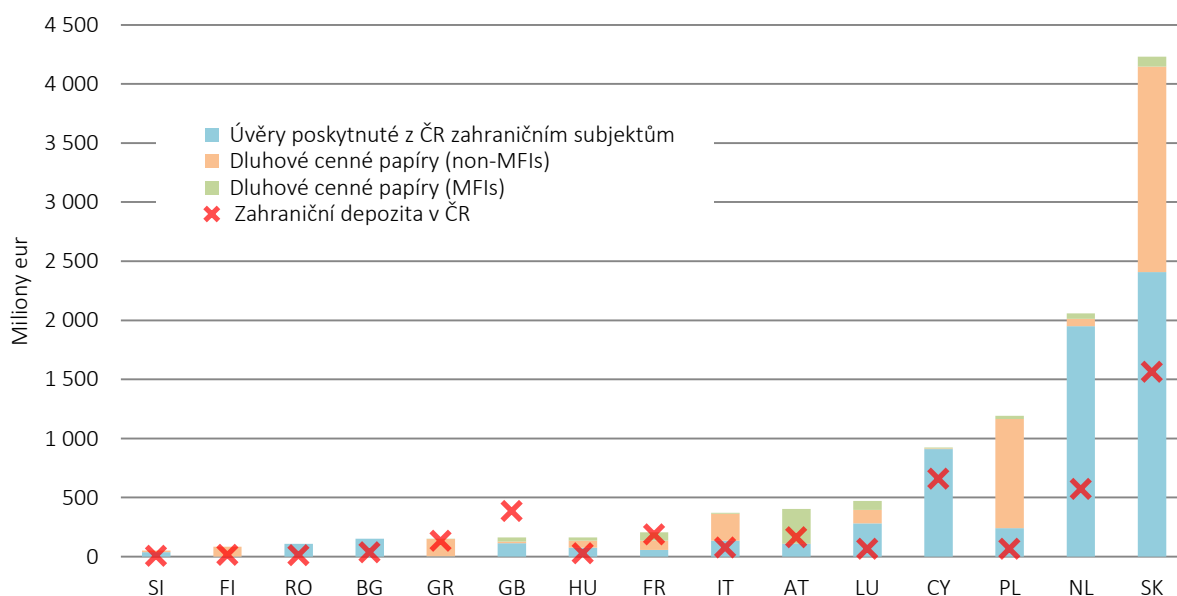
Dodatečná kvantifikace propojenosti českého bankovního sektoru s jednotlivými ČS

Kromě kvantitativního vyjádření kvalitativní strukturální podobnosti bankovních sektorů zemí EU vůči bankovnímu sektoru ČR analýza bere v potaz další aspekt relevantnosti jednotlivých rozhovorů a to skrze zobrazení českého bankovního sektoru z pohledu objemu běžných přeshraničních bankovních transakcí a rovněž rezidence kapitálového podílu na bilančních sumách jednotlivých bank (zpřesnění oproti přístupu pouze skrze základní kapitál, který je v literatuře běžný, ale popisuje fiktivní a často právně definované číslo).

Vysoká přeshraniční aktivita sousedních a vlastnický propojených reportujících zemí

Následující graf zobrazuje počet přeshraničních pozic českého bankovního sektoru dle rezidence protějška. Z grafu vyplývá dominantní role slovenských rezidentů a z pohledu českých aktiv i výrazná pozice Polska. Z méně přímočaře intuitivních států pak Nizozemí a Kypr vzhledem k domiciliaci a vlastnickému propojení podniků aktivních na území ČR zejména nefinančního sektoru.

Graf 3 – Přeshraniční pozice evidovaných aktiv a pasiv bank v ČR vůči nerezidentům

Zdroj: ECB, BIS. ECB nejsou v těchto konsolidovaných datech zveřejňovány údaje za Německo a Švédsko.

Následující graf pak zobrazuje podíl z celkové bilanční sumy českého bankovního sektoru, podíl na celkovém základním kapitálu a podíl na počtu bank v ČR. Velkou roli

dle počtu bankovních entit hrají vlastníci především ze sousedního Rakouska a Německa, v celkovém objemu tradičně mateřské rezidence z hlediska ČR pak rovněž Belgie a Francie.

Zdroje

Osobní rozhovory:

- Úřad vlády, Estonsko
- Ministerstvo financí, Estonsko
- Centrální banka, Estonsko
- Dohledový orgán na finančním trhu, Estonsko
- Komise pro finanční a kapitálové trhy, Lotyšsko
- Ministerstvo pro obchod a růst, Dánsko
- Dohledový orgán na finančním trhu, Dánsko
- Ministerstvo financí, Dánsko
- Centrální banka, Belgie
- Stálé zastoupení Finska při EU
- Ministerstvo financí, Lucembursko
- Stálé zastoupení Rumunska při EU
- Národní banka Slovenska, Slovenská republika
- Ministerstvo financí, Slovensko
- Generální ředitelství Finanční stability, finančních služeb a Unie kapitálových trhů, Evropská komise

Telekonference:

- Ministerstvo financí Spolková republika Německo
- Ministerstvo financí, Francie
- Ministerstvo financí, Rakousko

Písemné odpovědi:

- Ministerstvo financí, Bulharsko
- Dohledový orgán na finančním trhu, Finsko
- Ministerstvo financí, Itálie
- Ministerstvo financí, Nizozemí
- Ministerstvo zahraničních věcí, Portugalsko
- Ministerstvo financí, Irsko
- Centrální banka, Řecko
- Ministerstvo zahraničních a evropských záležitostí, Chorvatsko
- Dohledový orgán nad bankami, Litva
- Velvyslanectví České republiky, Španělsko
- Úřad vlády, Švédsko
- Ministerstvo financí, Slovinsko
- Úřad pro finanční služby, Malta

- Ministerstvo financí, Malta

Publikace:

- Ayadi, R., Arbak, E., & Pieter De Groen, W. (2011). Business Models in European Banking: A pre-and post-crisis screening. Center for European Policy Studies

Datové zdroje:

- ECB, BIS, ČNB, IMF, EK, EBA, FSI

Sérii Diskuzních dokumentů Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády (SEZ) vypracovává Odbor koordinace hospodářských politik EU. Slouží jako komplexní diskuzní podklad k tématům s ekonomickou a evropskou relevancí. Analytické dokumenty v této sérii jsou informačním materiálem k debatě pro odbornou i širokou veřejnost. Plní roli diskuzních podkladů a nepředstavují pozici SEZ.

Zpracoval Odbor koordinace hospodářských politik EU
Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády České republiky

Úřad vlády České republiky © Leden 2016